

A fekete sereg

Szűkülő vadászati lehetőségeink közepette talán csak egy vadfaj akad, amelyre változatlanul eredményesen és sokféle módon vadászhatunk. A vaddisznó az, amelynek állománya átvészeli mindenfajta környe-

zeti átalakulást, és gyorsan regenerálódik, ha kicsit is lanygul az állománycsökkentés kényszere. És hát a vadászok olykor csak fél szívvel tesznek eleget a szigorodó lelövési előírásoknak, mert vadászni holnap is jó lesz...

De még milyen jó! A legtöbb élményt éppen a vaddisznó vadászata nyújtja, amit tanúsít a szerkesztőségünkbe folyamatosan érkező sok élménybeszámoló. A vadgazdálkodás szakemberei is szívesen foglalkoznak a vaddisznó biológiájával, viselkedésének megfigyelésével, állományának kezelésével és persze vadászatának szervezésével.

E szakmai anyagokból, vadászemlékekből nyújtunk most át Olvasóinknak egy csokorral. Bizonyára érdekes lesz összevetni a leírtakat a saját tapasztalataikkal

Mihez képest?

A főcím maga is egy kérdés, nem is akármilyen. Újabb kérdőjele-

a fenntartandó legkisebb és a fenntartható legnagyobb vaddisznóállomány.

jellegű környezetterhelés, ez a módszer e fajra nem volt kiterjeszhető. Ugyanakkor átértékelésre szorult a vaddisznóra vonatkozó, korábbi évtizedekben használt tervezési séma is. Ez egyedül a kemény lombos faállományok térfoglalási aránya alapján állapította meg a területegységen fenntartható állományt.

Az új módszer figyelembe vette a kialakított hat vadgazdálkodási táj huszonnégy körzetének egyenkénti meghatározó jellegét (apró-, illetve nagyvadas), vízellátottsági viszonyait, az ott található vaddisznóállomány nagyságát és mindenekelőtt az erdő jellemzőit. Ez utóbbi az alapvető

kedvező fiatal erdők és a makktermő korú, 60 évnél idősebb bükk-, tölgy- és cserálományok a természetes táplálékkiínlát miatt.

Az előbbieket komplex értékelése lehetőséget adott a vad-

Túlszaporodott-e vaddisznó-állományunk az ezredfordulóra?

fontosságából adódóan kiterjedt az erdő tömbös (300 hektárt meghaladó nagyságú) vagy

disznó számára alkalmas élőhelyek osztályokba sorolására, jó – közepes – gyenge tartási,

Körzet	Vaddisznó		Körzet	Vaddisznó	
	Min.	Max.		Min.	Max.
I/1. Szolnok, Dél-Heves av.	0	400	III/2. Dél-Bács-Kiskun	500	1 000
I/2. Dél-Pest av.	0	400	III/3. Tolna, Dél-Mezőföld	1 000	2 000
I/3. Hajdú-Bihar av.	0	500	III/4 Dunamenti Mezőföld	1 000	2 000
I/4. Csongrád av.	0	0	III/5. É-Bács-Kiskun	0	500
I/5. Szabolcs-Szatm.-Bereg av.	0	1 000	IV/1. Zala-Dél-Vas nv.	1 700	3 500
I/6. ÉK-Bács-Kiskun av.	0	0	IV/2. Somogy nv.	2 000	4 000
I/7. Békés av.	0	200	IV/3. Mecsek nv.	1 000	2 000
II/1. Börzsöny-Nógrád-Gödöllő nv.	1 300	3 000	V/1. Bakony-Vértes	2 700	5 500
II/2. Mátra-Bükk-Cserhát nv.	1 300	3 000	V/2. Dunazug nv.	1 300	2 500
II/3. Zemplén nv.	500	1 000	VI/1. Vas-Sopron nv.	1 200	2 500
II/4. Tiszamenti átm.	200	400	VI/2. Hanság nv.	800	1 600
III/1. Dél-Baranya nv.	1 000	2 000	VI/3. Bakonyalja-Komárom	500	1 000
Rövidítések: av. apróvadas, nv. nagyvadas, átm. átmeneti			ÖSSZESEN:	18 000	40 000

ket szül az olvasóban. Elsőként azt, hogy mihez képest. A választást a táji vadgazdálkodási tervezés irányszámainak az oldaláról célszerű megközelíteni.

Az 1. sz. táblázat adatai – az 1996. évi. LV. tv. 42.§ (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – a Környezetvédelmi Minisztérium egyetértésével tervezésre kiadott értékeket tartalmazza. E kivonatos táblázatban körzetenként szerepel

Az erdei élőhelyű nagyvad-állomány tervezésének kerdődző vadfajokra vonatkozó fenntartható (maximum) értékeit az erdőállományok jellemzői alapján határozták meg, a törvény előírásának (43.§ (2) bek.) megfelelően. Motiváló tényező volt e vadfajoknak a tervezés idején ismert állomány- és területadata is. A vaddisznó faji sajátosságai miatt, mint pl. az eltérő táplálékösszetétel és más

Megye	1900	2000
1. Baranya	75	5 640
2. Bács-Kiskun	1	1 639
3. Békés	2	202
4. Borsod-Abaúj-Zemplén	41	5 264
5. Csongrád	24	93
6. Fejér	34	3 023
7. Győr-Moson-Sopron	26	3 719
8. Hajdú-Bihar	71	496
9. Heves	133	3 388
10. Komárom-Esztergom	87	3 348
11. Nógrád	64	4 364
12. Pest	95	4 603
13. Somogy	11	8 239
14. Szabolcs-Szatmár	54	903
15. Jász-Nagykun-Szolnok	1	51
16. Tolna	12	4 056
17. Vas	5	5 160
18. Veszprém	52	7 499
19. Zala	16	6 055
Összesen	804	67 745
Elcsatolt megyék	3 412	
Mindösszesen	4 216	

szétaprózott voltára és a korsztályviszonyokra. Külön figyelmet kapnak a kerdődzők által okozott erdei vadkárakra ugyan érzékeny, de a búvóhely szempontjából e vadfajnak

Év	Állomány	Teríték	Hasznosítás	
			db	%
1960	8 300	3 900	46,9	
1965	9 400	5 200	55,3	
1970	15 700	9 000	57,3	
1975	16 600	14 000	84,3	
1980	20 400	20 200	99,0	
1985	31 800	35 800	112,6	
1990	38 800	46 700	120,4	
1995	39 400	35 000	88,8	
2000	76 000	67 700	89,1	

gazdálkodási feltételek meghatározására. Ennek alapján

■ a jó területeken 5–7 egyed (II/4, III/1,3–4, IV/2–3, V/1–2, VI/1–3)

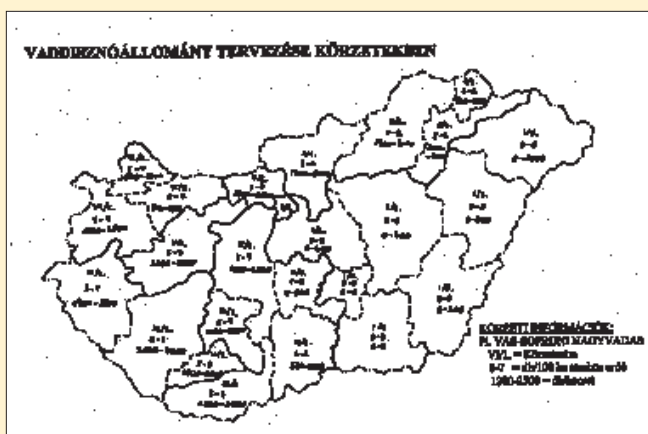
■ a közepes területeken 3–4 egyed (II/1, IV/1)

■ a gyenge területeken 1–2 egyed (II/2–3, III/2,5) tartható fenn vaddisznóból

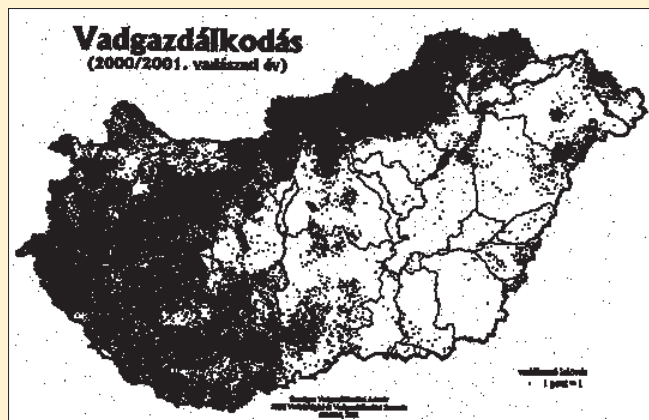
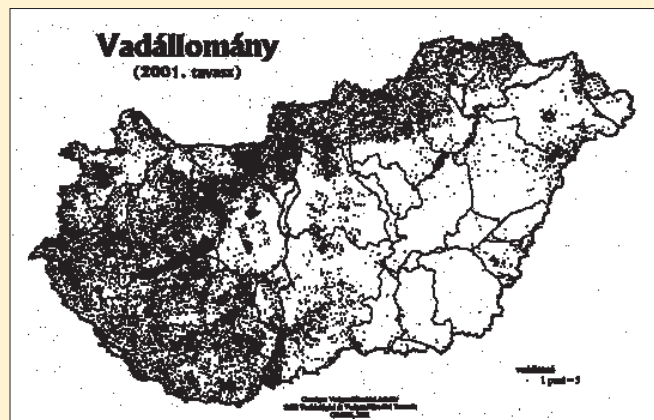
100 hektár tömbös, azaz 300 hektárt meghaladó kiterjedésű erdőterületeken. Előzetes tervezési egyeztetés szolt arról, hogy az I. számú apróvadász-gazdálkodási tájban vaddisznó

nem tervezhető. Ettől a Körzeti Vadgazdálkodási Tanács indokolt esetben eltérhet, ha az eltérés nem eredményez vadkárt.

A fentiekben van tehát a magyarázata az egyes körzetekben fenntartható vaddisznóállományok területegységre vonatkoztatott különbözőségeinek (1. sz. térkép). A táji vadgazdálkodási tervezés jóságának a próbája a gazdálkodás lehetősége, eredményessége vagy akadályozottsága. A próba időpontja az első visszacsatolás ideje, vagyis a körzeti és az

tő. A XIX. század utolsó évének vaddisznóterítékéből (4216 db) a Felvidék és Erdély megyéiben zsákmányolták annak 81 százalékát, és csak a maradék esett jelenlegi határainkon belül. A mai tizenkilenc megye területileg csak megközelítően azonos a név szerinti korábbival. Ez azonban nem okoz olyan torzulást, ami tompítaná azon jogos meglepetésünket, hogy száz év elmúltával nyolcvanötöször több disznó esett ugyanazon területen. Száz éve összesen annyit lőttek elődeink,

üzemtervek majdani féldős revíziója, amihez lassan el is érkezünk. Ekkor lesz megállapítható az egyes gazdálkodó, illetve tervező egységek tapasztalatai alapján a szükséges korrek-

ció vagy a tervezési elvek további fenntartásának az elfogadása. Mai ismereteink szerint tehát azt mondhatjuk, hogy az 1. táblázatban és az 1. térképen található értékek azok, ame-

lyekhez képest a címbeli kérdés választ keres.

Egy kis történelem

Mielőtt az emberemlékezet közzelmúltjának statisztikai száma

aminek több mint tízszerese a mostani somogyi teríték. Mint látjuk, csak öt megyében maradt a 2000. évi teríték ezer darab alatt, és hatban még az ötszert is meghaladta.

A zárttéri vaddisznótartás viszonyítása az egész állományhoz

4. táblázat

Év	Becslés			Teríték			Terítékarány %	
	összes db	kerti db	arány %	összes db	kerti db	arány %	összes db	kerti
1997.	58 900	5 446	9,2	38 126	2 963	7,8	64,7	54,4
1998.	65 621	6 038	9,2	48 481	4 696	9,7	73,9	77,8
1999.	68 680	7 661	11,2	58 368	5 235	9,0	85,0	68,3
2000.	76 054	8 043	10,6	67 745	5 833	8,6	89,1	72,5
2001.	82 433	9 738	11,8	még nem feldolgozott				

Vadkanagyar-bírálatok éremmegoszlása 1970–2000

5. táblázat

Év ill. időszak	Bemutatott összes db	A		E		B		összes érmes	
		db	%	db	%	db	%	db	%
1970.	284	9	3,2	9	3,2	20	7,0	38	13,4
1975.	216	7	3,2	12	5,6	15	6,9	34	15,7
1980.	878	16	1,8	32	3,6	67	7,6	115	13,0
1985.	1 386	37	2,7	77	5,6	156	11,2	270	19,5
*1990.	2 906	81	2,8	139	4,8	301	10,3	521	17,9
*1995.	2 543	40	1,6	98	3,8	231	9,1	369	14,5
*2000.	3 795	183	4,8	292	7,7	487	12,8	962	25,3
1970–2000	49 580	1 223	2,5	2 283	4,6	4 713	9,5	8 219	16,6

Megjegyzés: 1960-ban összesen 40 agyart mutattak be, részadata nincs!

A bemutatott agyarak elejtők szerinti megoszlása

6. táblázat

Év	Bemutatott össz. db	Külföldi		Hazai	
		db	%	db	%
1990.	2 906	1 748	60,1	1 158	39,9
1995.	2 543	1 803	70,9	740	29,1
2000.	3 795	2 469	65,1	1 326	34,9

vizsgálunk, vessünk néhány pillantást a ma már történelmi távlatnak számító XX. század kezdeti és végpontjára (2. táblázat).

Nem érzem túlzásnak, ha azt mondjuk rá, hogy megdöbben-

Pedig nem mondhatjuk a vadállományt tekintve sem eredménytelennek a XX. századot. Korabeli statisztikákban azt találjuk, hogy 1936-ban a 6000-es állományból 1237 példányt ejtettek el, a háborút követően viszont ez utóbbi mindössze 144 egyed volt az 1946/47-es vadászati évben. Ez a vadfaj már többször bizonyította a nagy túlélő, regenerálódó képességét, mert pl. 1958-ra a terítéke (1644 db) már meg is haladta az 1936-os adatot. Ez időben az országos

szakvezetés túltartottnak minősítette az állományt, és a nagyarányú mezőgazdasági károkozása miatt hatósági vadászkatákat szerveztek minisztériumi irányítással (*Szederjei, Brodák, Nagy, Bencze, Party, Révbéri, Világby, Mikolás, Fónagy*). A 10–12 év alatt nem csupán a háború és a vele járó zilált közállapotok pusztítását kellett kiheverni a vaddisznóinknak, hanem az időnként fel-lángolt betegségeket is. Az oltások bevezetésének köszönhetően, a 20-as évek után mindössze 1–2 esetben volt sertéspestis miatti érzékeny veszteség az állományban. Mérete miatt

adatok hiánya és más okok lényegesen nehezítik a ma emberének is a nagyobb távlatokba való visszatekintést. Azt ismerjük, hogy nálunk a házi sertések tartásának bevett formája volt a őszi makkoltatás. A falusi kondák erdőbe hajtásával egy időben folyt a bűgás, a vaddisznók párzási időszaka. A házi kan befedezte a vad kocát és ez fordítva is megtörtént. Küllemi (rövid orr, nagy fül, fehér vagy foltos szőrzet stb.) és fiziológiai jegyek (magas alomszám, hízelkonyság, rendszertelen ellés stb.) mellett romlott a vadászati értékmérőnek, a vadkan-agyarnak a minősége is.

említésre érdemes az 1986. évi járvány, amikor pestis miatt közel 700 ezer házi sertést kellett kiirtani, elpusztítani.

Részben ködös, másrészt rögzös a minőség értékelésének az útja. A trófeabírálati módszer többszöri változásai (1928, 1932, 1943, 1954), elkallódott

Ha a történelmi távlat végét az 1960-as évektől már fellelhető statisztikák idejével akarjuk meghatározni, akkor azt mondhatjuk, hogy a korábbi időszak legerősebb ismeret hazai vaddisznótrófeája a Miglierini Márkó által 1947-ben Kardosfán zsákmá-

nyolt 134,30 IP értékű agyar. És még sokáig maradt is, pedig földrajzi környezetünkben sok erős kan került terítékre időközben. A házisertés beütésének jegyeit hiába akarták kiselejtezni, a híres sarvalyi kondát is hiába őrizte az óriás termetű és félelmetes erejű *Tüttő János*, a csorbát szenvedett minőség jószerint csak napjainkban talál újra magára.

rukat. Nem hittük el a korábbi hazai számításoknak, hogy az ellés előtti, tél végi törzsállomány 120%-át – az egykori NDK jó nevű szakemberei szerint a 150%-át – ki kell lőni az év során a szinten maradáshoz, és akkor csökkenésről még szó sincs. A táblázat és a grafikon egyaránt mutatja az ágaskodó kérdések válaszait: mikor, mi-ért, hogyan.

A hazai és a világranalista 10–10 legjobb agyara 2001-ig

7-8. táblázat

„HAZAI”			„VILÁG”		
	Elejtési idő és hely	IP		Elejtési idő és országjel	IP
1.	2000. Budakeszi	154,80	1.	1986. Bulgária (BG)	158,20
2.	1995. Szín.	144,90	2.	1992. Szlovákia (SK)	156,25
3.	1999. Nádassladány	140,30	3.	2000. Magyarország (H)	154,80
4.	1970. Valkó	135,75	4.	1930. Lengyelország (L)	151,00
5.	1983. Ivánc	135,20	5.	1982. Bulgária (BG)	150,30
6.	1990. Isaszeg	134,60	6.	1995. Horvátország (HR)	149,25
7.	2001. Budakeszi	134,50	7.	1976. Szovjetunió (SU)	149,20
8.	1947. Kardosfa	134,30	8.	1995. Magyarország (H)	144,90
9.	1973. Kaposvár	134,10	9.	1995. Horvátország (HR)	144,40
10.	1999. Budakeszi	134,05	10.	1978. Románia (RO)	144,00

Az aktuális állományjellemzők

Mind az állomány nagyság, mind a teríték adatsorai 1960-tól állnak rendelkezésünkre elfogadható pontossággal és csaknem változatlan információ tartalommal. Gyenge pontjaik – idő- és térbeli hézagok, ismeretlen volumenű orrvadászat, rendezetlen tulajdonviszonyok és jogosultságok stb. – ellenére, kiválóan alkalmasak a tendenciák közlésére, trendek jelzésére.

Az állomány alakulását és vadászati hasznosítását, azaz a terítéket a 3. sz. táblázat és az abból szerkesztett 1. sz. grafikon tartalmazza, illetve ábrázolja. Közben ágaskodhatnak egyes – a jelenséggel első ízben szembesülő – olvasókban a kérdések: miért, mikor, hogyan alakult ez így, hogyan futhatott be ilyen önálló pályát a vaddisznóállomány. A válasz rendkívül egyszerű, ha egyesek misztifikálnák is a bizonyítvány magyarázása okán. Nem ismertük adatszegénység folytán az állomány ivari és korösszetételét, ebből következőleg nem tudhattuk az éves szapo-

A zárttéri tartásmód miatt is különleges helyzetben van a vaddisznó. Kényszerpálya ez a kecske-káposzta elv alapján. A vadgazda a vadkár következményeinek veszélye nélkül csak így képes olyan mennyiségű vaddisznót tartani és olyan teríték nagyságot elérni, mint amilyenre napjainkban is található érdeklődő bérvadász. Noha ez a tartási forma már lassan két évtizedes múltra tekint vissza, nagyobb elterjedése az utóbbi 6–8 évre tehető. Számszerűen annyit érdemes megjegyezni, hogy amíg a 80-as évek elején az országban mindössze kilenc ilyen egység működött (Gyarmat, Isaszeg, Timár, Devecser, Vérttestolna, Balatonfenyves,

Ropoly, Segesd és Zamárdi), addig ez a szám az ezredfordulóra 60 fölé emelkedett. A Vadgazdálkodási Adattár szakemberei által összeállított 4. sz. táblázat számai több szempontból elgondolkodtatóak különösen akkor, ha ismerjük a kerti tartás számos technológiai változatát. A legnagyobb bizonytalansághoz vezető tényező a kertek feltöltésére történő teljes éves befogás, az állat-

annyi kanagyart bírálnak el hozzáértő szakemberek évente, mint negyven évvel ezelőtt. Az utolsó 30 évben csaknem ötvenezer volt a bíráltra bemutatott agyarak száma. Ez utóbi harminc évben az évente elbírált agyarak száma 13,4-szeresen növekedett, ugyanezekhez a számokhoz viszont 25,3-szeres éremarány-növekedés párosult. Vagyis nem egyszerű állomány-növekedésnek, hanem

es agyart 48 év után verte a Bán-féle szini csodavadkan. De mintha elszállt volna a képzelt „szemmel verés”, egymás után jöttek elő – hol kertből, hol szabad területről – a jobbnál jobb hazai trófeák, amelyek már a világranglistát is átrendezték (7–8. táblázat).

A kertek nagyobb arányú térnyerése idején mind a hazai vadgazdák, mind a külföldi bér vadászok körében érezhető volt a bizonytalanság: lehet-e minőségi vadászatot rendezni a kertekben? Lehet-e sportos lövést leadni a kertben hajtott disznóra, vagy céllovészetté degradáljuk a vadászatot? Eloszlottak a kételyek, méghozzá pozitív irányban. A fenyves fiatalos szűk nyiladékan átvillanó, átsorjázó konda vagy az egyetlen ugrással átrepülő kan elejtése tökéletes reflexet, sportos teljesítményt igényel. Nincs eladatlan disznóhajtás, ha azt a vadgazda jól szervezi, jól készíti elő. Bizonyítéka az a néhány – de szándékosan különböző adottságú – helyen készített értékelés, ami az összes nagyvad árbevételének százalékában mutatja a vaddisznó arányrészét, illetve annak növekedését (9. táblázat). Hosszabb méltatás és messze menő következtetés nélkül meg merem kockáztatni, hogy a gímszarvas után második nagyvadunk lesz, vagy máris lett a vaddisznó a nagyvadás jellegű területeken keresetségben és ökonomiai értékeiben egyaránt.

Összefoglalás

Többféle fogalmazással feltehetjük volna a címbeli kérdést a könnyebb válaszadás érdekében. Sok a vaddisznónk? Jó az állományunk minősége? Kézben tudjuk tartani az állományt? Milyen távlatok lehetnek a vaddisznóval folyó gazdálkodás előtt? Valamennyi kérdés jogos, és a komplex válaszadást elősegítő, élő gondolatokat feszegető.

Sok a vaddisznónk: a fenn tartható állomány kétszerese, tehát túlszaporodott. Részben ezt jelzi a mezőgazdasági vadkárak 1,4 milliárdot megközelítő rekord értéke is, amelyben – az erdei kárral szemben – ezt a vadfajt jelentős arányrész terheli.

Az állomány minősége örvendetesen javul. Ma már nincs olyan megyénk, ahol ne került volna terítékre érmes agyaru

vadkan. A 140,0 IP értéket 1995-ig egyetlen agyar sem érte el, és ma már három is van. Amíg tíz éve a legjobb agyaruunk a világranglista 62. helyén állt, addig e sorok írásakor a harmadik és a nyolcadik magyar. Jelesebb vadgazdálkodóink szakemberei mesteri fokra fejlesztették a minőségi vadászatok szervezését.

Sajnálatos, de nem tudjuk kellően kézben tartani az állományt. A helyi gondokon túl (vadkár, apróvad) ez általánosságban is igaz. A gondokat enyhíti ugyan a zárttérű tartás, megoldani azonban képtelen. Amíg az éves teríték nem haladja meg több éven keresztül jelentősen (25–30%-kal!) a törzsállományt, addig nem is lehet kellően szabályozott mennyiségű állományunk. Ez az első feladat, de ez óriási. A 2001. évi törzsállománynak csak a szinten tartásához 100 ezernél nagyobb teríték kellene. Megfordult a híres madáchi mondás: most „sok a foka és (talán) kevés az eszkimó!”. Megfontolandó a csökkentés érdekében a módszerek átmeneti időre szóló lazítása, a kocatilalom, a nyári hajtások stb. ártértékelésével.

A tervezési irányelvek 40 ezer körüli törzsállományából 50–60 ezer közötti teríték számolható, és minőségi veszteség sincs, ha közel olyan a kanok száma és érmességi aránya, mint 2000-ben. Az erre irányuló törekvés a második szakmai feladatunk.

Még nem ismeretesek a 2001. évi végleges terítékadatok, de számomra nem lenne meglepetés, ha alatta maradnának a csökkentéshez szükségesnek. Tévedés ne essék, jómagam nem a vadászlétszám válogatás nélkül – és vadászetikát nélkülöző tagokkal való – felhígítását akarom javasolni. Nem is „halálbrigádok” vaddisznóirtása lebeg a szemem előtt. De hihetetlenül magas az a szám, amit nem a külföldi bér vadászoknak kellene elejteni, főleg az egy évnél fiatalabb vaddisznókból ahhoz, hogy megállítsuk e vadfajnak az ezredfordulóra kétségtelenül bekövetkezett túlszaporodását.

Prof. Dr. Kóhalmi Tamás
egyetemi tanár
NYME Sopron

A vaddisznó részarányának változása az összes nagyvad-árbevételhez viszonyítva (vadásztatás+húsár) %-ban

9. táblázat

Vadgazdálkodó	1986.	1990.	1995.	1999.
Zalaerdő Rt.	13,0	17,1	35,3	30,0
Lajtahanság Rt.	9,8	11,4	19,0	49,6
Szombathelyi Rt.	11,6	19,0	32,2	41,0
VADEX Rt.	39,0	30,0	29,0	58,1

egészségügyi kérdések időnkénti „struccpolitikája” és természetesen a megfoghatatlan és fékezhetetlen orvvadászat.

Miközben a címbeli kérdésre keressük a választ, többször is találkozunk a vaddisznó területi elhelyezkedésével, megoszlásával, diszperziójával. Magában a válaszadásban is lényeges szerepet kap ez a tényező. A 2. és 3. sz. ponttérkép a legfrissebb adatoknak megfelelően ábrázolja az állomány- és terítékviszonyokat. Évtizedek óta szerkesztett térképeinken hasonló képet kaptunk alig kimutatható éves eltérésekkel, miszerint vaddisznóállomá-

minőségi javulásnak vagyunk itt tanúi, szemlélői. A számok érdekes, véletlen egybeesése, hogy a 2000. évi összes érmes darabszám a bemutatottnak ugyanúgy 25,3%-a, mint az 1970. évi érmes 38-nak 25,3-szerese.

Ha kiemeljük a táblázatból az utolsó évtized három megjegyzett sorát, akkor a 6. táblázatból információt kapunk az elejtőkre nézve. Nagyon jó tükröképet mutatja az exportorientált magyar vadgazdálkodásnak, ami véleményem szerint mindenki előtt természetes is, aki mindkét lábával a mai realitás talaján toporog.

nyunk 61 százaléka a Dunántúlon, 33 százaléka az Északközéphegységben és 6 százaléka az Alföldön él.

Az 5. táblázat adatai negyven évre visszamenőleg is tartalmaznak információkat, de harmincra jól értékelhető adat-sorai vannak. Ma már százszor

Ötvenéves helybenjárás után, egyszer csak átrendeződtek a vaddisznóagyarak rekordlisták. Az 1937-ben első helyre került lengyel, Bielski-féle agyar trónfosztott lett 1987-ben a Zsivkov-féle által, és ugyanez következett be a hazai listán. A Miglierini-féle 1947-